

מוטי רגב. סוציאולוגיה של התרבות. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. 2011. 443 עמודים

אבי שושנה*

במאמר משנת 2009 שעוסק בתחוםי הקבלה וההפצה של הגותו של פיר בורדייה בישראל, מתארים המחברים, ליאור גולדנטר ואילנה סילבר (Glerenter & Silber, 2009), את השפעתו המרכזית של פרופ' מוטי רגב בהקשר זה. ספרו של רגב, שכותרתו סוציאולוגיה של התרבות, מוסף ומלמד על השפעתו החשובה בפיתוח הסוציאולוגיה של התרבות בישראל. ספר זה הוא ספר חובה לסטודנטים/ות ולחוקר/ים/ות שמתעניינים בחקר התרבות; הוא מציע סקירה תיאורטית מורכבת, מלאה בדוגמאות מתרתקות – בעיקר מתחומי הסוציאולוגיה של האמנות – של מגנוני ההשפעה של התרבות על חייהם. ספר זה אינו מציע רק תיאוריות והתיחסויות קלסיות לתרבות נוסח דורךם, ובו גירץ, אלא גם מציג בהרבה מחקרים עכשוויים – תיאורתיים ואמפיריים – שכתבו מובילי הסוציאולוגיה של התרבות בארץות-הברית (פול דימאג'יו, מישל למונט ואנט לורו). בכך חושף הספר את הסוציאולוגיה הישראלית לאחת התפתחויות החשובות שחול מאו אמצע שנות התשעים של המאה הקודמת בסוציאולוגיה האמריקאית: העלייה המהירה והעקבית של חקר התרבות מנוקדות מבט סוציאולוגית (ראוי בהקשר זה DiMaggio, 1997).

בספר שМОנה פרקים: הפרק הראשון מונה גישות תיאוריות קלסיות מרכזיות שמדוברות את חקר התרבות בסוציאולוגיה ומתארות את הקשר בין תרבויות לתחומי מרכזים בסוציאולוגיה, כגון דת, מדע, ארגונים ועוד. הפרק השני עוסק באופן שבו פועלת התרבות ומעלה מושגים חשובים כמו סמיוטיקה, שיח ויצוג. מושגים אלה גם מציעים בסיסים מתודולוגיים לחקר התרבות ומતארים את הדינמיות המשפיעות על כינון והיוות חברותית. הפרק השלישי מפרט בהרבה את הסביבות המוסדיות, ובראשן המדינה, של ייצור תרבות ואת המסגרות הארגניות שהעשיה התרבותית, ובעיקר ייצור האמנות, מתרחשת בהן. הפרק הרביעי מעביר אותנו לעיסוק בתכנים התרבותיים באמצעות ניתוח יישומי של מושג התרבות בשדה התרבות הפופולרית, והפרק החמישי מתאר בהרבה גישות ביקורתיות לחקר התרבות (החשיבות המרקסיסטית, אסכולת פרנקפורט ואסכולת בירמינגהאם). הפרקים השישי והשביעי עוסקים בהגותו של פיר בורדייה ובחשיבותו הרבה לשדה הסוציאולוגיה של התרבות. פרקים אלה מציעים תיאור נair וגדוש של מושגים חשובים כמו הביטום, שדה, ייצור משמעות, היבשות ומאבקי מין. לצורך הבנת המושגים הפרקים סוקרים מחקרים חשובים בחקר התרבות, כגון מחקרו של פול דימאג'יו העוסקים במערכות מין אוננות. הפרק השמיני עוסק בחיבור שבין גלובליזציה לתרבות ומתעכ卜 על מושגים הזוכים לעיסוק נרחב בסוציאולוגיה של ימין בשנים האחרונות, כמו פוסט-קולוניאליים, מקדונליזציה, היידידיות, יהדות תרבותית ודה-טריטוריאלייזציה.

הדיוןים העיקריים המוצעים בספר הם ארגונים-מבנהים ומבוססים על ניתוח של שדות תרבותיים, בעיקר מתחום האמנות. ניתוח חשוב זה לא רק מאפשר הבנה עמוקה של

* המחלקה לסוציאולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בר אילן

תהליכיים תרבותיים, אלא גם יכול להניע מחקר ברמת המיקרו-תרבותות שאינו מפותח די בסוציולוגיה הישראלית. רמת ניתוח זו, המכונה גם התפנית הקובוגנטיבית בחקר התרבות (Brubaker, Loveman & Stamatov, 2004), מבקשת לאטגר את הניתוח הסטרוקטורלי של התרבות נוסח פוקו ובודדיה ומיצעה להרחיב את הבנתנו בדבר הפןומנולוגיה של סיוגים תרבותיים בחויי היום (Lacy, 2007; Lamont, 2000). סוציולוגים אמריקאים של התרבות מציעים לתחקoot בשיטות מחקר אינדוקטיביות אחר הכללה הקובוגנטיבית של סיוגים ומאבקי מיון ולאחר המשאים ומתנים שסובייקטים מנהלים עם הסיוגים והמאבקים הללו. אחת הקריאות המרכזיות של סוציולוגים אמריקאים עכשוויים חשובים היא לחבר בין הסוציולוגיה של התרבות לפיסיולוגיה חברתית (DiMaggio & Markus, 2010; Eliasoph, 2003; Licherman, 2010; Vaisey, 2009 &). במסגרת זאת סוציולוגים של התרבות מחים בין תרבויות למעמד חברתי (Lamont, 2000), בין תרבות לרשות (Swidler, 2001), בין תרבות לפרקטיקות של בריאות (& Hall, 2009), ובין תרבות להבנות מעמידות ולסלקציה בארגונים (Rivera, 2010). וכך, חשוב לזכור שאי אפשר להבין לאשורם את ההיבטים הפנו-מנולוגיים והפסיכולוגיים-החברתיים האלה של התרבות ללא להבין את הניתוח הארגוני-מוסדי של התרבות המוצע בספר. ספרו החשוב של פרופ' מוטי רגב מאפשר לחקור מחקרים תרבותיים מגוון רמות ניתוח.

במאמר משנת 1990 מתארים למונט ווותנו (Lamont & Wuthnow, 1990) את ההבדל בין סוציולוגיה ארכטית של התרבות לסוציולוגיה אמריקאית של התרבות. לדבריהם, הסוציולוגיה הזרפתית מדגישה את היחסים בין תרבויות, אי שוויון וכוח, ואילו הסוציולוגיה האמריקאית מזימה כתיבה פרגמטית. במקרים אחרים, הסוציולוגיה הזרפתית של התרבות (בהשפעת בודדיה) מדגישה איך מוסדות מבנים יחסים חברתיים באמצעות גבולות שדרירים קבועות מגישה למשאבים ומגבילים סיכון חיים של פרטים. הסוציולוגיה האמריקאית, לעומת זאת, מאופיינת באינדוקציה אמפירית שמדגישה את הדיאלקטיקה שבין מבנה לsociontes ומזימה שרפרטוארים תרבותיים אינם אחידים אלא מגוונים וסתורים. ספרו החדש של פרופ' מוטי רגב מאפשר להתחילה את הדיוון על הסוציולוגיה הישראלית של התרבות. אין לי ספק שהספר המكيف יזכה למקום של כבוד בתחום זה.

מקורות

- Brubaker, R., Loveman, M. & Stamatov, P. (2004). Ethnicity as cognition. *Theory and Society*, 33, 31–64.
- DiMaggio, P. (1997). Culture and cognition. *Annual Review of Sociology*, 23, 263–287.
- DiMaggio, P. & Markus, H. R. (2010). Culture and social psychology: Converging perspectives. *Social Psychology Quarterly*, 73, 347–352.
- Eliasoph, N. & Licherman, P. (2003). Culture in action. *American Journal of Sociology*, 102, 217–251.

- Glerenter, L. & Silber, I. (2009). Bourdieu's reception in Israeli sociology. *Sociologica*, 3(1), 1–28.
- Hall, P. & Lamont, M. (2009). *Successful societies: How institutions and culture affect health*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lacy, K. (2007). *Blue-chip black: Race, class, and status in the new black middle class*. Berkeley: University of California Press.
- Lamont, M. (2000). *The dignity of working men*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lamont, M. & Wuthnow, R. (1990). Betwixt and between: Recent cultural sociology in Europe and the United States. In G. Ritzer (Ed.), *Frontiers of social theory* (pp. 287–315). New York: Columbia University Press.
- Rivera, L. (2010). Status distinctions in interaction: Social selection and exclusion at an elite nightclub. *Qualitative Sociology*, 33(3), 229–255.
- Swidler, A. (2001). *Talk of love: How culture matters*. Chicago: University of Chicago Press.
- Vaisey, S. (2009). Motivation and justification: A dual-process model of culture in action. *American Journal of Sociology*, 114, 1675–1715.